

3. Костромина С.Н. Структурно-функциональная организация психодиагностической деятельности специалистов образования: дис... доктора психол. наук: 19.00.07/Костромина Светлана Николаевна. - СПб., 2008. - 508 с.

4. Локалова Н.П. Специфика профессионального мышления психологов и пути его формирования у студентов/ Н.П.Локалова // Вестник НГОПУ им.М.А.Шолохова. Серия: Психология. - 2005.- № 3. - С. 75 – 83.

Рассматривается проблема сущности и профессиональной специфики диагностического мышления психолога. Определяются психолого-педагогические условия и пути формирования диагностического мышления студентов-психологов в системе профессиональной подготовки.

УДК 94 (470+477) В.Вернадський

Булгакова Н.В.

ВОЛОДИМИР ВЕРНАДСЬКИЙ ЗА СПОГАДАМИ НАТАЛІЇ ПОЛОНСЬКОЇ-ВАСИЛЕНКО

В статтє на основе воспоминаний историка Н. Полонской-Василенко рассматриваются отношения В. Вернадского и Н. Василенко, а также деятельность В. Вернадского в Киеве.

В наступному році ми святкуватимемо 150-річчя з дня народження відомого природознавця, академіка Володимира Вернадського. У період українських визвольних змагань 1917 – 1921 років доля вченого була тісно пов'язана з Україною. Одним із тих, хто залучив В. Вернадського до плідної організаторської роботи з розбудови Української Академії наук був Микола Василенко. Серед чималого кількості українських учених, з якими спілкувався В. Вернадський, а відбувши з України продовжував листуватися, М. Василенко займає окреме місце.

Близьке знайомство двох вчених відбулося у 1917 році під час їхньої діяльності, як товаришів міністра народної освіти Тимчасового уряду Російської республіки. Цих двох постатей пов'язувала політична діяльність в партії конституційних демократів, ліберально-демократичні погляди, а також дружні стосунки. Листування двох академіків продовжувалося до кінця життя М. Василенка.

Ставши дружиною Миколи Василенка історик Наталія Полонська-Василенко особисто познайомилася з В. Вернадським, а її спогади про вченого збагачують постать В. Вернадського, його місце в науково-культурному відродженні України та доповнюють картину життя інтелігенції 1917 – 1920 років. Умови, в яких працювали вчені в той час красномовно засвідчують слова В. Вернадського, вміщені в праці однієї з визнаних дослідниць російської інтелігенції В. Лейкіної-Свірської: «вони провадили свою наукову роботу всупереч державній організації, при відсутності найелементарніших умов суспільної безпеки. Вони стали при цьому поруч, як рівні по силі, зі своїми товаришами з Заходу та за океаном...» [3, с. 91].

В. Вернадського і М. Василенка об'єднувало, на нашу думку, однакове бачення українського національного питання. Як і більшість представників тогочасної ліберальної інтелігенції, що проживала в Україні, вони відкидали націоналізм і виступали за зближення російської та української культури. Цим пояснюється, зокрема те, що представники української національно налаштованої інтелігенції, як от С. Русова у своїх споминах називала М. Василенка «відомим русофілом» [7, с. 148]. Так, представники російської інтелігенції збиралися у В. Короленка, який щодо національного питання висловлювався: «що він не зносить жодного шовінізму, що потрібне тісніше об'єднання культурних верств України і Росії» [6, с. 132].

На думку українського дослідника В. Крупини, перебування російських великодержавних політиків в Україні у цей період характеризувалось деструктивною діяльністю, спрямованою на розхитування основ української державності [2, с. 233]. Перебуваючи в Україні, В. Вернадський займався також і політичною діяльністю, а саме брав участь у з'їздах кадетської партії. Проте, розпочавши організаторську роботу зі створення УАН, учений відійшов від активної політичної діяльності, зробивши відповідну заяву в пресі.

Напередодні приходу П. Скоропадського до влади В. Вернадський перебував у Полтаві. 7 травня 1918 р. В. Вернадський вирушив до Києва. 11 травня відбулася розмова М. Василенка і В. Вернадського з приводу відкриття Академії наук. Василенко наголосив, що Академія наук має бути національною. «Все більше думаю про створення великого центру в Києві, скориставшись політичною кон'юктурою» [1, с. 86].

У червні 1918 року В.І. Вернадський переїхав до Києва. У Києві В.І. Вернадський зупинився у М. Василенка, який жив у будинку на Тарасівській вулиці.

14 листопада 1918 р. відбулося урочисте відкриття УАН, а В. Вернадського обрано її президентом.

Роль В. Вернадського в процесі створення УАН є величезною. Саме його життєва позиція, його енергійність і прагнення будь-що за будь-які державні утворення в Україні захистити Академію Наук говорять про нього як видатного вченого, громадського діяча, який слідує своїм переконанням і слугує науці.

Після падіння Української Держави 16 грудня 1918 р. В. Вернадський занотував у своєму щоденнику: «Зараз в широких колах очікування більшовизму, нової смуги; крім небагатьох широкі кола не вірять в міцність створюваного і вважають весь рух передвісником більшовизму» [1, с. 126].

Н. Полонська-Василенко побачилась з В. Вернадським 2 вересня 1919 року [8, с.498]. Увійшовши до Києва Добровольча армія почала переслідувати всі вияви української культури. Така ж доля спіткала і Академію наук. Саме під час проведення екстреного засідання представників Академії наук та вищих шкіл Києва, яке провадив В. Вернадський, закликаючи боронити українську культуру, а Н. Полонська-Василенко представляла Археологічний інститут і відбулась їхня зустріч. Саме В. Вернадський доклав величезних зусиль особисто зустрічаючись і проводячи переговори з А. Денікіним з метою збереження УАН.

Як згадувала Н. Полонська-Василенко, В.Вернадський, який був видатним ученим і організатором не мав відповідних сил для маневрування серед політичних сил і наприкінці 1919 р. залишив Київ [5, с. 20]. Дорога вченого привела до Ростова, де в цей

час були зосереджені науково-педагогічні сили відомих учених, професорів вищих учбових закладів, які прибули з Москви, Петрограда, Києва, Харкова та ін. міст, тікаючи від більшовизму.

Наприкінці 1919 р. вчений виїхав із Києва. Слід зазначити, що під час перебування у Києві В. Вернадський зупинявся у М. Василенка на вул. Тарасівській, 20 і ці дні «були невинним святом для них обох» [4, с. 359].

Особисте знайомство Н. Полонської-Василенко з В. Вернадським відбулося після одруження з М. Василенком. «Приїзд В. Вернадського був для Києва, і зокрема для нас – мого чоловіка та мене, – подією великого значення: наче відкрилося широко вікно у всесвіт, і свіжий подув світової культури, наче озоном, напоїв душну атмосферу Києва, ізольованого від усього світу» [8, с. 500]. Вчена дуже тепло згадує приїзди В. Вернадського, який, як і раніше, зупинявся у них. На цей час, їхня оселя перетворювалася на науковий осередок, всі йшли послідуватися з В. Вернадським: друзі, учні та послідовники ідей [8, с. 501]. Учений гостював у родини Василенків ще двічі.

В один із приїздів до Києва, у 1928 році, мала вирішитись доля Академії наук, а саме радянське керівництво прагнуло змінити президію Академії наук, шляхом перевиборів на Спільному Зібранні Академії. Засідання призначалося на 3 травня 1928 року [8, с. 504]. 2 травня В. Вернадський прибув до Києва, де його зустріла родина Василенків. М. Василенко повідомив ученому про бажання академіків, щоб саме В. Вернадський був головою на Загальних Зборах Академії, на що вчений погодився [8, с. 505]. На цьому засіданні головував В. Вернадський. Було обрано нову президію, на чолі Академії став Д. Заболотний. Учена описує тяжку і тривожну атмосферу, що панувала серед академіків Академії наук, які зібралися вдома у родини Василенків і обговорювали долю Академії наук, що її розбудовували В. Вернадський та М. Василенко.

Листування між ученими не припинялося. Обидва боляче переживали за долю країни, науки та Академії. Так, у листі від 17. XI. 1931 р. В. Вернадський писав М. Василенку: «Мені здається ми живемо в науковій сфері – основному стрижні життя найближчих поколінь – по-моєму, в стихійному процесі, зупинити який не можуть навіть такі великі течії, як переміщення до влади народних мас... Переможе той, котрий піде в унісон з ростом знань. Я дивлюся тому відносно спокійно і на занепад наукової праці, що нині у нас помічається. Бо дивлюся на нього в його значенні...» [8, с. 703].

Після смерті чоловіка Н. Полонська-Василенко листувалася із вченим, який на той час переїхав з Ленінграда до Москви. Приїхавши захищати докторську дисертацію вчена у 1940 р. відвідала родину Вернадських. Незважаючи на роки В. Вернадський «залишився таким, яким я бачила його у Києві: так же стежив за всім культурним життям, за літературою, за новими досягненнями науки...», – наголошувала вчена [8, с. 508]. «Це був вчений світового масштабу, громадянин всесвітньої республіки, ім'я якої – НАУКА» – так завершує свої спогади про В. Вернадського Н. Полонська-Василенко [8, с. 508].

Підсумовуючи, варто зазначити, що спогади історика Н. Полонської-Василенко про академіка В. Вернадського дають уявлення, як жила працювала і чого прагнула інтелігенція. Період дружніх відносин В. Вернадського і М. Василенка припадає на час з 1917 по 1935 роки – це період найбільш драматичних подій в історії України. Від пошуків інтелігенцією шляхів розвитку майбутньої держави, до усвідомлення невідворотності більшовизму. Проте обидва академіки, що очолювали Українську Академію наук понад усе ставили розвиток знань, а їхній внесок у створення Академії наук є неоцінним.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Вернадський В. Дневники, 1917-1921 (октябрь 1917 – январь 1920). – К. : Наукова думка, 1994. – 270 с.
2. Крупина В. О. «Білі» сили як чинник активізації політичної боротьби в українській державі (1918 р.) // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: Збірник статей. – К., 2004. – Вип. 7. – С. 226-233.
3. Лейкина-Свирская В. Р. Русская интеллигенция в 1900-1971 годах. – М. : Мысль, 1981. – 285 с.
4. Полонська-Василенко Н. Спогади. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 591 с.
5. Полонська-Василенко Н. Українська Академія Наук. Нарис історії. К. : Наукова думка. 1993. – 416 с.
6. Русова С. Мемуари. Щоденник. – К. : Поліграфкнига, 2004. – 544 с.
7. Русова С. Мої спомини. – К. : Україна-Віта, 1996. – 208 с.
8. Хроніка-2000. Український культурологічний альманах. – Вип. 57-58. – К., 2004.

УДК 378.091.212:159.9.072:005.336.2

Бердник Г.Б.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНІСТІ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ ПРОФЕСІЙНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТЬОГО ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

В статті представлені дані емпіричного дослідження основних аспектів рівня розвитку мотиваційного компоненту професійної стійкості майбутнього практичного психолога

Підвищення попиту суспільства у послугах практичного психолога, здатного компетентно вирішувати поставлені завдання, швидко реагувати на зміни у суспільстві, зберігаючи професійну стійкість та конкурентно спроможність, інтеграція Української держави та національної системи освіти у Європейський простір вимагає концептуальної зміни моделі практичного психолога, що відповідає вимогам сучасності.

Вперше поняття «професійна стійкість» особистості було введено К.К.Платоновим в 1965 році, розумів під нею така властивість особистості, в якому проявляється інтенсивність, дієвість і стійкість професійної спрямованості. Професійна стійкість характеризує таке злиття робочого зі своєю професією, коли професійна діяльність стає для людини «трудою домінантою» [3]. Окремі аспекти професійної стійкості освітлені в працях В.Г. Асєєва, Л.І. Божович, Ф.Є. Василюка, Г.Л. Гаврілової, Л.П. Гримак, К.М. Дурай-Новокової, Є.Ф. Зеєра, П.Б. Зільбермана, В.О. Іваннікова, З.К. Коргієвої, П.Л. Коропової, І.Д. Лушнікова, В.С. Мерліна, О.Г. Мороза, Т.В. Осадчава, Н.О. Подимова, П.Є. Решетникова, Е.Е. Симанюка, В.Е. Чудновського та ін. [1; 2].